ӘДӘБИЈЈАТ вә ИНЧӘСӘНӘТ

1934-чү илдән чыхыр

«ЛИТЕРАТУРА И ИСКУССТВО»

Азәрбајчан Јазычылары Иттифагы вә Азәрбајчан ССР Мәдәнијјәт Назирлијинин органы | Орган Союза писателей Азербайджана и Министерства Культуры Азербайджанской ССР.

№ 39 (1344) | Шәнбә, 25 сентјабр 1965-чи ил | Гијмәти 4 гәпик.

Тәбрик едирик

ГОЧАМАН ФОЛКЛОРЧУ

Јетмиши вурдун баша
шәрәфлә, ифтихарла.
Корүм өмрүн говушсун
јенә јетмиш баһарла.
Һикмәтли сөзләр бир ан
дүшмәсин додағындан!..

Бу сәмими сөзләри иттифагымызын гочаман үзвү, фолклор ашиги, јорулмаз һикмәтли сөзләр кәшфијјатчысы Әбүлгасым Һүсејнзадәнин јетмиш иллијиндә, көркәмли шаирләримиздән Зејнал Чаббарзадә она вурдуғу тәбрик телеграмында јазмышдыр.

Ејни сөзләри бу күн дә ше'рдәки рәгәмләрә беш ил дә әлавә илә, тәкрар едә биләрик. Чүнки бу күн әдәби ичтимаијјәтимиз Әбүлгасым Һүсејнзадәнин анадан олмасынын јетмиш беш иллијини гејд едир.

Һәлә ингилабдан чох-чох әввәл зәһмәт һәјатына башлајан Ә. Һүсејнзадә Совет һакимијјәти илләриндә, хүсусән, нәшријјат саһәсиндә ишләмишдир. Бунунла јанашы, шәхси һәјатында халг әдәбијјаты илә һәлә ушаг јашларындан марагланмыш, гоһум-әграба, таныш-билиш арасында јашлы арвад вә кишиләрдән нағыллар, рәвајәтләр, аталар сөзләри, мәсәлләр вә ләтифәләри һәвәслә динләјиб, бунлардан хошуна кәләнләри јазыб топламаға башламышдыр.

Әvвәлләр онда марка, етикет вә саир коллексијалар топламаг кими, бир кәнчлик марағы шәклиндә өзүнү көстәрән бу арзу, сонралар, хүсусән Совет һакимијјәти илләриндә халг әдәбијјаты вә мәдәнијјәтинин һәр нөвүнә јүксәк гијмәт верилдијиндән, чидди бир мәшғәлә, икинчи бир пешә олмушдур.

Илк дәфә 1926-чы илдә Әбүлгасым Һүсејнзадәнин топладығы «Аталар сөзү» китабчасы чап едилдикдән сонра, о, һәмин китабча һаггында әдиб, шаир вә тәдгигатчыларын һәм тәгдиредичи, һәм дә тәнгиди көстәришләриндән даһа да руһланыб, аталар сөзләринин вә онларла әлагәдар рәвајәтләри елми әсаслар үзрә топлајыб сәлигәјә салмаг, илдән-илә артырмагла чох чидди сурәтдә мәшғул олмаға башламышдыр. Инадлы зәһмәт, узун ахтарышлар, тутушдурмалар вә јохламалар нәтичәсиндә Ә. Һүсејнзадәнин илдән-илә мүкәммәлләшән китаблары бир-биринин ардынча нәшр олунмушдур: 1938-чи илдә М. Арифин редактәси вә Һ. Араслынын мүгәддәмәси илә чап едилән «Аталар сөзләри» әввәлкинә нисбәтән хејли тәкмилләшмишдисә, 1949-чу илдә чап олунан «Аталар сөзләри вә мәсәлләр» китабына һәмин сөзләр вә мәсәлләрлә әлагәдар олан гыса ел рәвајәтләри дә әлавә едилмишдир. Һәмин китаб 1956-чы илдә даһа мүкәммәл бир шәкилдә нәшр олунмушдур.

Бу әсас ишдән башга Ә. Һүсејнзадә Бөјүк Вәтән мүһарибәси илләриндә вәтәнпәрвәрлик, фәдакарлыг вә гәһрәманлыг мөвзуларында ајрыча сечилмиш «Ел сөзләри», һәмчинин дин вә мөвһуматла мүбаризәјә көмәк мәгсәдилә «Дин әлејһинә ел сөзләри» китабчаларыны да нәшр етдирмишдир.

Халгымызын дәрин зәкасынын мәһсулу олан һикмәтли аталар сөзләринин бүтүн гардаш совет халгларына чатдырылмасы, беләликлә достлуг вә гардашлыг дујғу вә дүшүнчәләринин даһа да дәринләшмәси ишиндә дә Ә. Һүсејнзадәнин хидмәти бөјүкдүр: 1959-чу илдә «Аталар сөзләри»нин русча нәшри, хүсусән 1965-чи илдә чыхмыш «Крылатая мудрость» китабы бу нөгтеји-нәзәрдән чох гијмәтли әсәрләрдир.

☆

Әбүлгасым нәшријјатда чалышмагла, һәм полиграф-нәшријјат ишләринин инкишафына хидмәт етмиш, һәм дә халгымызын јазычы, рәссам, алим вә саир мәдәнијјәт хадимләри илә јахындан таныш, бә'зиләри илә дост олмушдур.

Әбүлгасымын шәхси архивиндә өлкәмизин һәр јериндән, јазычылардан, алим вә тәдгигатчылардан алдығы мәктублар, тәбрикнамәләр чохдур. Бунларда онун фолклор топламаг саһәсиндәки фәалијјәтиндән тәгдир вә тәшәккүр илә данышылыр. Бизим республиканын шаир вә әдибләриндән Әлиаға Ваһид, Ҹавад Ахундзадә, (Әһмәд Ҹавад), Микајыл Мүшфиг, Меһди Һүсејн, Мирзә Ибраһимов, Рәсул Рза, Сабит Рәһман вә башгалары тәрәфиндән јазылмыш һәм чидди тәбрикнамәләр, һәм дә мәзәли, сәмими мүрачиәтнамә вә башга сәнәдләр чохдур. Бунларда онун Азәрбајчан аталар сөзләрини вә рәвајәтләрини топлајыб јенидән халга чатдырмаг саһәсиндәки јорулмаз фәалијјәти һөрмәтлә јүксәк гијмәтләндирилир.

Әдәбијјат вә мәдәнијјәтимизин хадимләри илә јахындан танышлыг вә достлуғу, онларын руһландырычы төвсијәләри, бә'зиләринин өз шифаһи вә јазылы мәсләһәтләри илә она етдикләри сәмими достлуг јардымы Әбүлгасымын фолклор топламаг вә ону ишләмәк саһәсиндә даһа фәал вә даһа сәмәрәли чалышмасына көмәк етмиш вә етмәкдәдир.

Бу күнләр јетмиш беш иллијини гејд етдијимиз гочаман гәләм јолдашымыз Әбүлгасым чанлы бир енсиклопедијадыр. Јубилеј күнләриндә јубилјары тәнгид етмәк адәт дејилсә дә, лакин биз гејд етмәлијик ки, Әбүлгасым өз кениш имканларындан лазымынча истифадә етмир. Һәләлик аталар сөзләри вә рәвајәтләр үзәриндә ишләмәклә кифајәтләнир. Амма о, дүнја көрмүш, чох биликли, мүшаһидәчи, гочаман бир вәтәндаш кими, мәсәлән, Бакы вә бакылылар һаггында, онун көзү габағында тамамилә дәјишмиш ики Бакы һаггында, Бакынын һәр чәһәтдән (мәнфи-мүсбәт) мараглы адамлары һаггында, адәт-ән'әнә, тој, јас, бајрам, халг ојунлары: кос-коса, году-году, палазарасы; идман нөвләри: зорхана, күләш, кечди-кечди, јолдаш сәни ким апарды, шүмагәдәр, кос алды гач... вә саирә һаггында, шәһәрин ајры-ајры һиссәләринин, Абшерон кәндләринин адлары, онларын тарихи вә мә'насы һаггында бизә чох-чох фајдалы мә'лумат верә биләр вә јәгин ки, верәчәкдир.

Чүнки јашы јетмиш беш олса да, өзү күмраһ вә һәмишәчавандыр!

Бу барәдә онун өз арзусуну сорушанда, о, Украјна пајтахтынын ахшам гәзети редакторуна данышдығы бир рәвајәти хатырлады:

... Бир өлкәдә һәр јүз илдә бир јығышыб һәмин тарихи бөјүк шәнликлә гејд едирләрмиш. Бу вахт чар чәкиб дејирләрмиш:

— Кечән бајрамда иштирак едәнләрдән ким варса, бура бујурсун!..

Јашлары јүзү өтмүш һәмин адамлар шәнлијин ән һөрмәтли фәхри гонаглары сајылырмыш...

Бу рәвајәти мәзәли тәфәррүатла баша вуран Әбүлгасымын сөзләриндән вә көзләриндән ашкар көрүнүр ки, о өз јашыны бизим бөјүк сосиалист ингилабынын биринчи илиндән һесаб едир вә онун јүз иллик бајрамында иштирак етмәји чох арзулајыр.

Микајыл **РЗАГУЛУЗАДӘ**

Биз дә бу арзуја үрәкдән шәрик олуруг. Әзиз гәләм јолдашымыза чансағлығы вә фајдалы ишиндә јени-јени мүвәффәгијјәтләр арзу едирик!